

Ўзбекистонда sog'liqni saqlash Здравоохранение Узбекистана

Газета 1995 йил октябрь ойидан чиқа бошлаган • www.uzssgt.uz, info@uzssgt.uz • 2016 йил 19 февраль • № 7 (1080)

СОҒЛОМ ОНА ВА БОЛА — МАМЛАКАТИМИЗ ТАЯНЧИ

Президентимиз Ислам Каримовнинг таклифи билан 2016 йил мамлакатимизда Соғлом она ва бола йили деб эълон қилинди

“Соғлом авлодни тарбиялаш – буюк давлат пойдевори-ни, фаровон ҳаёт асосини қуриш деганидир”. Давлатимиз раҳбарининг 1994 йил 2 май куни Ўзбекистоннинг биринчи давлат мукофоти – “Соғлом авлод учун” орденини топшириш маросимида айтган ушбу теран маъноли сўзлари оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш, ёш авлодни маънавий ва жисмоний тарбиялаш, уларда Ватанга муҳаббат туйғусини шакллантиришда асосий йўналишни белгилаб берди.

Мустақиллигимизнинг дастлабки йилларидан мамлакатимизда оналик ва болаликни муҳофаза қилиш масаласи дав-

лат ижтимоий сиёсатининг стратегик йўналишларидан бири этиб белгиланди. Утган йиллар давомида миллат генофондини яхши-

лаш, оилада тиббий маданиятни юксалтириш, аҳолининг турмуш фаровонлигини ва узоқ умр кўриш даражасини ошириш мақсадида соғлом авлод туғилиши ва унинг тарбияси учун қулай шарт-шароитлар яратилган доир чора-тадбирлар ишлаб чиқилиб, изчил ишлар амалга оширилди. Президентимиз ташаббуси билан мамлакатимизда 1998 йил Оила йили, 2000 йил Соғлом авлод йили, 2001 йил Она ва бола йили, 2008 йил Ёшлар йили, 2012 йил Мустаҳкам оила йили, 2014 йил Соғлом бола йили, деб эълон қилингани ҳамда шу муносабат билан тегишли давлат дастурларининг бажарилгани бу борадаги эзгу ишларга мустаҳкам асос бўлиб хизмат қилмоқда.

Давлатимиз раҳбари томонидан илгари сурилган “Соғлом она – соғлом бола” концепцияси халқаро миқёсда ҳам кенг эътироф этилмоқда. Ушбу концепциянинг изчил амалга оширилаётгани тўғрисида кейинги беш йилда мамлакатимизда ҳар 100 минг чақалоққа нисбатан оналар ўлими 23,1 дан 19 тага, 5 ёшгача бўлган болалар ўлими 14,8 тадан 13,9 тага, чақалоқлар ўлими

11 тадан 10,7 тага камайди. Ушбу кўрсаткичлар бўйича Ўзбекистон Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Мингйиллик ривожланиш мақсадларига тўлиқ эришди.

Ўзбекистонда Соғлом она ва бола йили, деб эълон қилинган жорий йилда ҳам бу борадаги изчил ишлар давом эттирилиб, янада кенгайтирилади.

2016 йил 9 февралда Президентимиз Ислам Каримов томонидан “Соғлом она ва бола йили” Давлат дастури тасдиқланди. Унда “Она ва бола соғлом бўлса, оила бахтли, оила бахтли бўлса, жамият мустаҳкам бўлади” деган ҳаётбахш қадрият ва олижаноб ғояни жамиятимизда теран англаш ва қарор топтириш, оилани, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш тизимини такомиллаштириш, жамиятда оналарга алоҳида ҳурмат-эҳтиром муҳитини мустаҳкамлаш, баркамол авлодни тарбиялаш, оила институтини мустаҳкамлашда давлат ҳокимияти органлари ва жамоат ташкилотларининг ҳамкорлигини кучайтиришга қаратилган комплекс чора-тадбирлар кўзда тутилган. Оила, оналик ва болаликни

муҳофаза қилиш, хотин-қизлар манфаатларини таъминлаш, кучли, барқарор ва фаровон давлат негизи сифатида оила институтини мустаҳкамлашга йўналтирилган қонунчилик ва меъёрий-ҳуқуқий базани янада такомиллаштириш Давлат дастурида белгиланган муҳим йўналишлардан биридир.

Хусусан, жорий йилда Ўзбекистон Республикасининг янги тахирдаги “Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида”ги Қонуни лойиҳасини тайёрлаш ишлари бошланди. Жиноят кодексига фарзанди уч ёшга тўлмаган аёлларга (бола тарбияси учун таътилга чиқибдан қатъи назар) нисбатан жиноят қонунчилигини янада эркинлаштириш, уларни ахлоқ тузатиш ишлари қўланилмайдиган шахслар тоифасига киритишга қаратилган тузатишлар киритиш кўзда тутилмоқда. Бундан ташқари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Мурувват уйлари, бошқа давлат ва нодавлат таълим муассасаларида тарбияланаётган ногирон болаларга кундузи

(Давоми 2-бетда).

Эътибор ва ғамхўрлик

СКРИНИНГ МАРКАЗИ: МИЛЛАТ ГЕНОФОНДИНИ ЯХШИЛАШДА МУҲИМ ПОЙДЕВОР

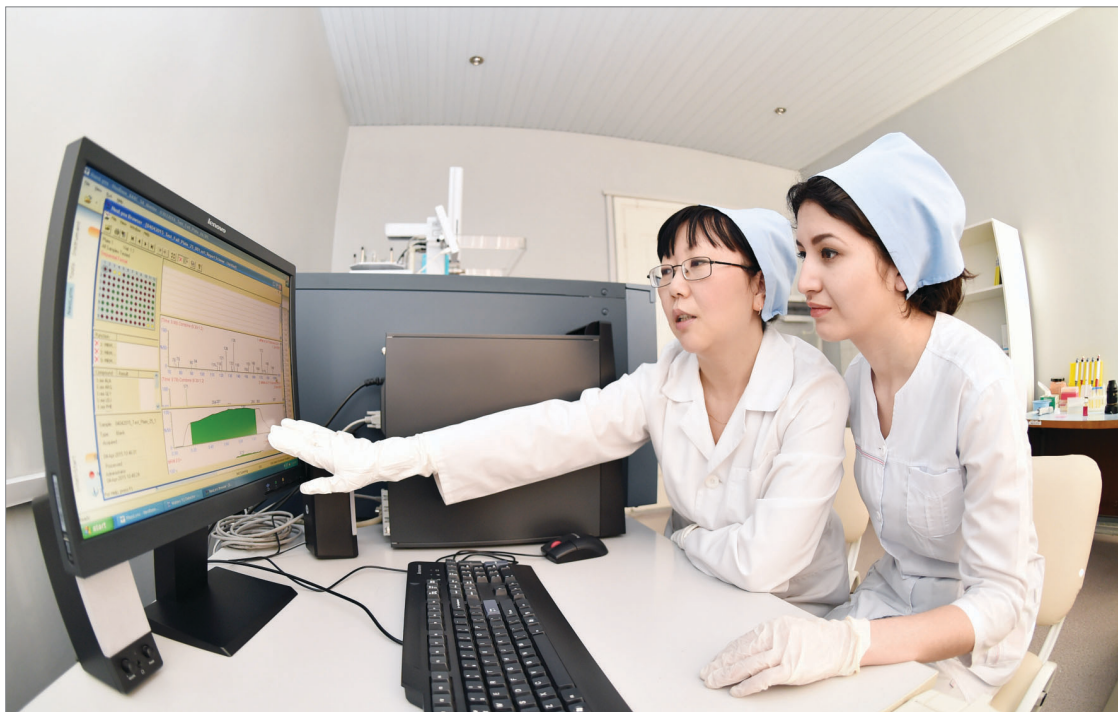
Мамлакатимизда Президентимиз Ислам Каримов ташаббуси билан 2016 йил Соғлом она ва бола йили, деб эълон қилинди. Жорий йил 9 февраль куни давлатимиз раҳбарининг “Соғлом она ва бола йили” Давлат дастури тўғрисидаги Қарори қабул қилинди. Ушбу дастурни ҳаётга татиқ этишда давлат ва жамоат ташкилотлари фаол иштирок этади. Бу каби эзгу ишларга Республика “Она ва бола скрининг” маркази ҳам муносиб ҳисса қўшмоқда. Марказ фаолиятининг асосий вазифаси соғлом она – соғлом бола таъминини амалга оширишга хизмат қилишдир.

...Шифокорларнинг “ҳомилдорлик даврида скрининг” деган тушунчаси деярли барча бўлажак оналарга яхши таниш. Аммо мутахассислар “скрининг” деганда нимани назарда тутати? Бунинг учун қандай текширувлардан ўтиш керак? Шифокорлар текширув натижалари қайд этилган ҳужжатлардан қандай ахборотга эга бўлади? Нега баъзи аёллар бир хил текширувдан бир неча марта ўтишига тўғри келса, бошқалари учун бир марта шундай текширув кифоя қилади?

Биринчи фарзандини дунёга келтириш арафасида бўлган 22 ёшли Насиба Ҳамдамовани ҳам шу саволлар ўйлантирарди. Насиба ҳомилдорликнинг бошланғич даврида ўткир рес-

пираторли вирусли инфекция билан касаллангани боис, ҳомил аҳволдан хавотир олган оилавий поликлиника шифокорлари уни Республика “Она ва бола скрининг” марказига юборишган. Скрининг текширув чоғида турмуш ўртоғи унинг ёнида бўлди, натижаларни сабр-сизлик билан кутди.

Марказнинг перинатал ультратовуш текширув хонасида юқори даражада ўтказувчанлик қобилиятига эга ультратовуш текширув аппарати ишлаб турибди, мониторда жараён кузатишмоқда. Насиба ҳаммасидан тезроқ хабардор бўлишни истар, ҳеч нарсани эътиборсиз қолдирмасликка ҳаракат қиларди. Олий тоифали ультратовуш диагностикаси шифокори Воҳидхон Содирхонов уни тинчлантирар

экан, текширувдан сўнг барчаси аён бўлишини тушунтирди.

Ҳақиқатан ҳам, ультратовушли текширув аппарати мониторидаги тасвирни кўриб, ҳаммининг

юзига табассум югурди. Насиба ҳам ўз вужудида ривожланаётган мурғаккина фарзанди қимирлаётганини кўрди. Воҳидхон Озодхонвич боланинг ҳар бир аъзо-

сига, жажжи бармоқчаларию оёқларига эътиборимизни қаратди. Унинг “бу юрак, унинг

(Давоми 3-бетда).

СОҒЛОМ ОНА ВА БОЛА – МАМЛАКАТИМИЗ ТАЯНЧИ

Президентимиз Ислам Каримовнинг таклифи билан 2016 йил мамлакатимизда Соғлом она ва бола йили деб эълон қилинди

қараш марказлари (гуруҳлари)-ни ташкил этиш кўзда тутилган қарорини қабул қилиш режалаштирилмоқда.

2016 йилда чекка қишлоқ туманларида яшаётган аҳоли, биринчи навбатда, хотин-қизлар учун зарур ижтимоий, маиший ва тиббий шароитлар яратиш, қишлоқ жойларда намунавий лойиҳалар асосида замонавий уй-жойлар, ижтимоий инфратузилма объектлари барпо этиш, қишлоқ аҳолисини тоза ичимлик суви, табиий газ билан таъминлаш, хизмат кўрсатиш сифатини янада ошириш борасидаги ишлар изчил давом эттирилади.

Ўзбекистоннинг олис қишлоқларида 194 та маиший хизмат кўрсатиш намунавий комплексини ташкил этиш дастурини тасдиқлаш, уларнинг таркибига "Гўзаллик салонлари", модалар ательеси, маиший электр техникаси, пойабзал таъмирлаш хизматлари кўрсатиш шохобчаларини киритиш, ушбу мақсадлар учун банк кредитлари ҳамда ер участкалари ажратиш бўйича Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қарорини қабул қилиш мўлжалланмоқда. Олис ва бориш қийин бўлган қишлоқ ҳудудларида яшаётган кам таъминланган оилалар бекаларига маиший электр техникаларини бепул тақдим этиш режалаштирилмоқда. Шунингдек, ушбу ҳудудларда истиқомат қилаётган ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳолига катталар ва болалар кийимлари берилди.

Давлат дастурида мамлакатимиз қишлоқ жойларида намунавий лойиҳалар асосида 13 мингта уй-жой барпо этиш, узунлиги 296,3 километрлик электр ва 307,5 километр газ таъминоти тармоқларини қуриш кўзда тутилган. Шунингдек, қишлоқ жойларда 1,3 минг километрдан ортиқ, жумладан, замонавий қишлоқ массивларида 300,5 километрлик ичимлик суви тармоғини барпо этиш ҳисобидан аҳоли пунктларини сифатли ичимлик суви билан таъминлаш ишлари давом эттирилади.

Жорий йилда тиббиёт муассасалари, хусусан, перинатал ва скрининг марказларининг моддий-техник базаси ва кадрлар салоҳиятини янада мустаҳкамлаш, оилавий поликлиникалар ва қишлоқ врачлик пунктларининг хизмат кўрсатиш самарадорлигини ошириш, патронаж тиббиёт ҳамшираларини кўпайтириш, акушер-гинекологлар ва педиатрлар малакасини оширишга ҳам алоҳида эътибор қаратилади.

Бу борада 280 ўринли, бир сменада 250 кишини қабул қилиш ва йилда 1500 операция ўтказишга мўлжалланган ҳамда замонавий тиббиёт ускуналари билан жиҳозланган 4-даражали болалар кўп тармоқли тиббиёт маркази барпо этиш алоҳида аҳамиятга эгадир. Бу, ўз навбатида, оналар ва болаларга юқори техноло-

(Давоми. Боши 1-бетда).

гияли малакали тиббий ёрдам кўрсатиш сифатини янада ошириш, чақалоқлик давридан 18 ёшга тўлгунга қадар болаларга кардиожарроҳлик, нейрожарроҳлик, урология, нефрология, онкология ва бошқа ихтисослаштирилган тиббий ёрдам кўрсатиш сифатини яхшилаш, болалар ўлими ва ногиронлигини камайтириш имконини беради.

Қишлоқ жойларда замонавий тиббиёт ускуналаридан фойдаланган ҳолда биринчи тиббий-санитария ёрдами, ногирон болаларга реабилитация хизмати кўрсатиш сифатини яхшилаш, болалар ногиронлиги кўрсаткичларини камайтириш мақсадида учта вилоятдаги (Самарқанд, Гулистон, Урганч шаҳарлари) болалар кўп тармоқли тиббиёт марказлари ва Тошкент педиатрия тиббиёт институти клиникасини реконструкция қилиш, капитал таъмирлаш ҳамда жиҳозлаш режалаштирилмоқда. Республика ихтисослаштирилган педиатрия илмий-амалий тиббиёт марказини реконструкция қилиш ва жиҳозлаш, 38 та туман тиббиёт бирлашмасининг бўлимлари ва турғуқ мажмуаларини реконструкция қилиш, капитал таъмирлаш ва жиҳозлаш, 11 оилавий поликлиника ҳамда 244 қишлоқ врачлик пунктини капитал ва жорий таъмирлаш ишлари ниҳоясига етказилади. Бундан ташқари, Республика болалар таянч-ҳаракат тизими касалликлари реабилитация марказининг 100 ўринга мўлжалланган даволаш-ташхис қўйиш корпусини қуриш ва жиҳозлаш, Хоразм вилоятидаги болалар силга қарши санаторийсини реконструкция қилиш ҳамда капитал таъмирлаш режалаштирилмоқда.

Хотин-қизларнинг ҳаёт даражаси ва сифатини яхшилаш, уларга тиббий ёрдам кўрсатишни кенгайтириш мақсадида комплекс тиббий хизмат кўрсатиш учун Тошкент шаҳрида 4-даражали Аёллар саломатлик марказини ташкил этиш лойиҳаси тайёрланмоқда. Ушбу марказ энг илғор ташхис қўйиш ва даволаш ускуналари билан жиҳозланади, унинг қошида замонавий маслаҳат поликлиникасини ва операция блоки ташкил этилади.

Таъкидлаш жоизки, жорий йилда болалар ва ҳомиладор аёлларга тиббий ёрдам кўрсатиш муассасалари, жумладан, Республика перинатал маркази, вилоят перинатал марказлари, Республика ихтисослаштирилган акушерлик ва гинекология илмий-амалий тиббиёт маркази филиаллари, 13 вилоят болалар кўп тармоқли марказлари, шаҳар ва туман даволаш-профилактика муассасалари, шунингдек, уларнинг болалар ва ҳомиладор аёлларга тиббий ёрдам кўрсатиш бўлимлари моддий-техник базаси яхшиланади. Республика болалар ижтимоий мослашуви маркази фаолиятини янада кенгайтириш чора-тадбирлари амалга оширилади. Ушбу жараёнда 2016-2018 йилларда марказнинг қўшимча 11 та ҳудудий филиали, Алоҳида эҳтиёжли болаларнинг ижтимоий мослашувини қўллаб-қувватлаш жамоат фонди ташкил этилади.

Ҳомиладор аёллар ва чақалоқларни перинатал ва неонатал скринингдан ўтказиш орқали уларда туғма ҳамда ирсий касалликларни эрта аниқлаш, ҳомиладор аёлларни бирламчи соғлиқни сақлаш тизими бўғинида оммавий перинатал ультратовушли скринингдан ўтказиш, 13 скрининг марказини кўп функцияли замонавий рақамли ультратовуш тизими билан жиҳозлаш Давлат дастурида белгиланган муҳим вазифалар сирасига киради. Буларнинг барчаси болаларнинг туғма ва ирсий касалликлар билан туғилишининг олдини олиш, болалар ногиронлиги ва ўлимини камайтириш имконини беради.

"Соғлом она ва бола йили" Давлат дастурида турмуш қураётган ёшларнинг никоҳдан олдин тўлиқ тиббий кўрикдан ўтишини таъминлаш учун тиббиёт ходимлари масъулиятини янада кучайтириш, шу асосда туғма ва ирсий касалликлар сонини камайтириш, поликлиникаларни замонавий ташхис қўйиш ускуналари билан жиҳозлаш, кўрсатилмаётган тиббий хизматлар сифатини юксалтириш, аҳоли ўртасида мустаҳкам оила қуриш ва соғлом фарзанд туғилиши учун никоҳдан олдин тиббий кўрикдан ўтишининг муҳимлигини тушунтириш мақсадида кенг қўламли тарғибот ишларини амалга ошириш кўзда тутилган. Шунингдек, аҳолининг тиббий маданиятини юксалтириш, санитария ва гигиена, ҳомиладор аёллар соғлиғини сақлаш ва психофизиологик аҳолини яхшилаш, ёш оналар ва болаларни тегишли тарзда парвардилашни кучайтириш, уларнинг овқатланиш рациони сифати ва калориясини бойитиш чора-тадбирлари ҳам амалга оширилади.

Тўғри овқатланиш ва диетология соҳасида ягона илмий ҳамда амалий сиёсатни замонавий халқаро стандартларга мувофиқ янада такомиллаштириш мақсадида Тошкент тиббиёт академияси ҳузурида Республика диетология илмий-амалий марказини ташкил этиш режалаштирилмоқда.

Жисмоний тарбия ва спортни кенг омдалаштириш, ёшлар, айниқса, қишлоқ жойларда қизларни спорт билан мунтазам шуғулланишга жалб этиш, янги спорт объектлари қуриш ва мавжудларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, уларни замонавий спорт ускуна ва анжомлари билан жиҳозлаш, юқори малакали мураббийлар билан таъминлаш "Соғлом она ва бола йили" Давлат дастурида белгиланган муҳим вазифалардир.

Бу борада умумтаълим мактаблари учун қўшимча 1,7 мингдан зиёд спорт зали, жумладан, 2016 йилда барча мактабларда спорт клублари, жамоалари ва спорт турлари бўйича мактаб лигаларини ташкил этиш ҳисобга олинган ҳолда, 217 та зал барпо этиш, ҳар бир туманда зарур ускуналар билан жиҳозланган камида биттадан болалар-ўсмирлар спорт мактаби (225 та), хусусан, 2016 йилда 15 шундай мактаб қуриш режалаштирилмоқда. Шунингдек, вилоят мар-

казларида спортнинг 4 йўналиши бўйича 56 ихтисослаштирилган болалар-ўсмирлар спорт мактаби, чунончи, жорий йилда 5 мактаб фаолияти йўлга қўйилди, сузиш ҳавзалари тармоғини яна шундай кенгайтириш ҳисобидан 11 та сув ҳавзаси қурилади, уларнинг умумий сони 290 тага етказилади.

Меҳрибонлик уйлари тарбияланувчилари ва кам таъминланган оилалар фарзандлари учун музейлар, ботаника боғлари, ҳайвонот боғлари, маданият ва истироҳат боғларига экскурсия уюштириш, Меҳрибонлик уйлари тарбияланувчилари ва иқтидорли болалар учун "Биз – мустақиллик фарзандларимиз" шиори остида тарихий шаҳарларимизга саёҳатлар ташкил қилиш ёш авлод қалбида Ватанга муҳаббат туйғусини юксалтириш, уларнинг жонажон ўлкамиз тарихи, маданияти ва меъморий ёдгорликларини бўйича билимини бойитишга ёрдам беради.

Бўлажак оналар – қизларни жисмонан соғлом ва интеллектуал салоҳиятли этиб тарбиялаш, уларнинг академик лицейи ва касб-хунар коллежларида таълим олиши, замонавий билим ва касб-хунарга эга бўлишини таъминлашга қаратилган, қизларда мустаҳкам ҳаётини позицияни шакллантириш ва мустақил фикрлаш қобилиятини ривожлантириш ишлари изчил давом эттирилади. Бу уларнинг ҳаётда муносиб ўрин топиши, соғлом ва мустаҳкам оила барпо этишига хизмат қилади.

Ҳар бир коллежда меҳнат ҳуқуқи ва тадбиркорлик фаолиятини ташкил этишнинг ҳуқуқий жиҳатлари бўйича ўқув курслари, ўқувчиларда тадбиркорлик кўникмаларини шакллантириш мақсадида айрим коллежлар базасида "Бизнес-клублар" ташкил этилади. Хотин-қизларни тадбиркорлик фаолиятига кенг жалб қилиш, оилавий бизнесни ривожлантириш учун ўқув курслари, тадбиркор аёлларга, жумладан, коллежни битираётган қизларга кредитлар ажратиш режалаштирилмоқда.

Жисмонан соғлом ва маънан етук авлодни тарбиялаш, ёшлар, айниқса, қизларнинг истеъдоди ва салоҳиятини юзага чиқариш учун шароит яратиш ҳам муҳим йўналиш ҳисобланади. Шундан келиб чиққан ҳолда, Бухоро ва Урганч шаҳарларидаги Ёшлар марказларини, Тошкент вилоятидаги "Камолот" ёшлар оромгоҳи ва ёш оилалар учун дам олиш маскани, Тошкент шаҳридаги "Камолот" ёшлар боғини реконструкция қилиш ҳамда жиҳозлаш режалаштирилмоқда.

"Соғлом она ва бола йили" Давлат дастурида соғлом болани шакллантиришда таълим тизимининг ролини кучайтириш, мактабгача таълим муассасалари тармоғини янада кенгайтириш, бошланғич таълим сифатини тубдан ошириш ҳисобидан болаларни мактабга тайёрлаш даражасини юксалтириш, илғор педагогика ва

ахборот-коммуникация технологияларини амалиётга кенг жорий этиш вазифаси белгиланган.

Бу борада 286 мактабгача таълим муассасасини капитал таъмирлаш ва жиҳозлаш, ўйин майдонлари ташкил этиш, айниқса, вилоят марказлари ва шаҳарлардаги нодавлат мактабгача таълим муассасаларини ривожлантиришга қаратилган шароитларни янада такомиллаштириш режалаштирилмоқда. 2016 йилда 28 та янги умумтаълим мактабини қуриш, 234 та мактабни реконструкция қилиш ва 105 тасини капитал таъмирлаш, уларни янги ўқув мебелли, компьютер синфлари, ўқув-лаборатория ускуналари билан таъминлаш ишлари бошланади. 1,6 мингдан зиёд мактаб компьютер, интерфаол электрон доска билан жиҳозланади. 13 та академик лицейи ва 107 та касб-хунар коллежини реконструкция қилиш ҳамда капитал таъмирлаш, зарур ишлаб чиқариш ва бошқа ускуналар билан жиҳозлаш режалаштирилмоқда.

Давлат дастурида касб-хунар коллежлари битирувчилари, аввало, қизларни иш билан таъминлаш, ўз бизнесини йўлга қўйишга интилаётган ёшларга имтиёзли кредитлар, ёш оилаларга уй-жой ипотека кредитлари, узоқ муддат фойдаланиладиган товарлар харид қилиш учун истеъмол кредитлари ажратиш масаласига алоҳида эътибор қаратилган.

2015-2016 ўқув йилида касб-хунар коллежларининг битирувчилари, ташкилот ва корхоналар, шунингдек, таълим муассасалари маъмуриятлари ва тегишли ҳудуддаги ҳокимликлар ўртасида ишлаб чиқариш амалиётини ўташ тўғрисида тўрт томонлама шартнома тузишга доир чора-тадбирларни амалга ошириш кўзда тутилмоқда. Имконияти чекланган, кам таъминланган ва кўп болали оилалардан бўлган коллеж битирувчиларини ишга жойлаштиришга алоҳида эътибор қаратилади.

Шунингдек, Давлат дастурига дастурий чора-тадбирларни амалга оширишда жойлардаги ҳокимликлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, хотин-қизлар ва ёшлар ташкилотлари ўртасида ўзаро ҳамкорликни янада кучайтириш, бу ишларга жамиятда хурмат ва обрў қозонган кекса авлод вакилларини кенг жалб этиш масаласи ҳам киритилган.

Мухтасар айтганда, "Соғлом она ва бола йили" Давлат дастурини амалга ошириш учун 7 триллион 483,3 миллиард сўм ва 194,4 миллион доллар йўналтирилади. Бу борадаги ишлар ва янги ташаббусларни амалга оширишни изчил давом эттириш, шубҳасиз, мамлакатимизда шакланган оналик ва болаликни муҳофаза қилиш тизимини янада мустаҳкамлаш, баркамол авлодни тарбиялашга хизмат қилади.

ЎЗА.

Этибор ва ғамхўрлик

СКРИНИНГ МАРКАЗИ: МИЛЛАТ ГЕНОФОНДИНИ
ЯХШИЛАШДА МУҲИМ ПОЙДЕВОР

уришини кўраёпсизми?” деган сўзлари ҳамон қулогим остида жаранглаб турибди.

– Мен экранда вужудимда яшаётган мўъжиза – туғилажак фарзандимнинг нафасини ҳис қилдим, унинг ҳаракатларини, қўлини қимирлатиб, оёқларини ўйнатаётганини кўрдим, – дейди **Насиба Хамдамова**. – Бундай ҳис-туйғуларни сўз билан ифодалаб бўлмайди, улар хотирамда бир умр муҳрланиб қолади.

Дарҳақиқат, фарзандини дунёга келтираётган ҳар қан-

дас услубларидан ажралиб туради.

Ультратовушли текширув акушерликда 40 йилдан кўпроқ вақтдан буён қўлланиб келинаётганига қарамадан, эхографик скрининг 80-йиллар охири ва 90-йиллар бошида пренатал ташхис қўйишда етакчи ўринни эгаллади. Акушерликда ультратовушли текширув бўйича дастлабки скрининг дастури 1974 йилда кўп болали ҳомиладорликни текширувдан ўтказиш учун Мальмё шаҳрида (Швеция) таклиф этилиб, амалиётга жорий қилинган.

1998 йил “Она ва бола скрининги” Давлат дастурини қабул қилиш ва мамлакатимизнинг барча ҳудудларида шундай муассасалар ташкил этишга асос бўлиб хизмат қилди. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 5 июлдаги “Оилада тиббий маданиятни ошириш, аёлларнинг соғлигини мустаҳкамлаш, соғлом авлод туғилиши ва уни тарбиялашнинг устувор йўналишларини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори ва Президентимизнинг 2008 йил 18 июндаги “Болаликдан ногиронлар туғилишининг олдини олиш учун туғма ва ирсий касалликларни барвақт аниқлаш Давлат дастури тўғрисида”ги (2008-2012 йиллар даврида) Қарорига кўра, ушбу дастур янги босқичда давом эттирилмоқда.

2013 йилда 2013-2017 йиллар даврида болаликдан ногиронлар туғилишининг олдини олиш учун туғма ва ирсий касалликларни эрта аниқлаш Давлат дастури қабул қилинди. Айтилган бу борадаги ишларга замонавий ультратовушли ташхис ускуналари ёрдамида ҳомиласи 10-14 ҳафталик бўлган барча аёллар оммавий текширувдан ўтказилаётган туман ва шаҳар тиббиёт бирлашмалари кенг жалб қилинган.

Бундан ташқари, Давлат дастурига мувофиқ, Тошкент вилоятида ҳам яна битта ҳудудий скрининг маркази ташкил этилади. Бу мамлакатимизнинг йирик ҳудудларидан бирида туғма ва ирсий касалликларни аниқлашдаги муҳим қадам бўлади. Барча скрининг марказлар мутахассислари Ўзбекистонда шу пайтгача эрта муддатларда ташхис қўйилмаган ва даволанмаган турли касалликларга ташхис қўйиш ҳамда уларнинг олдини олиш бўйича янги усулларни ўзлаштирмоқда. “Она ва бола скрининги” Давлат дастури амалга ошириш доирасида ҳудудий скрининг марказлари биокимёвий анализатор билан жиҳозланди. Бу эса асаб-мушак тизимининг кўплаб ирсий касалликларининг таънадаги ўзгариш билан кечадиган патологик ҳолатларга ташхис қўйиш имконини беради.

– Бугунги кунда скрининг тизими 12 ҳудудий ва Тошкент шаҳридаги Республика скрининг марказидан иборат бўлиб, улар ҳомиладор аёллар ва чақалоқларни текширувдан ўтказмоқда, – дейди **Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги бош генетики, Республика “Она ва бола скрининг” маркази директори, тиббиёт фанлари доктори Мадина Шарипова**. – Бу марказлар ҳомиладор аёлларда ҳомила ривожланишининг туғма нуқсонларини аниқлаш учун пренатал (туғруқ олди), туғма гипотиреоз ва фенилкетонурияни аниқлаш учун оммавий неонатал (чақалоқлар) скринингини ўтказмоқда, оилаларида туғма ҳамда ирсий патологиялар бўлган беморларга тиббий-генетик маслаҳатлар бермоқда. Масалан, 1998-2015 йилларда 2,1 миллиондан ортиқ ҳоми-

ладор аёл туғруқолди ультратовушли текшируви, 4,8 миллиондан зиёд чақалоқ неонатал скрининг текширувидан ўтказилди. Бу мамлакатимизда туғма нуқсонли бор болалар дунёга келишини 2000 йилга қараганда 1,8 баробар камайтириш имконини берди.

Бу рақамлар бугунги кунда ёш оилалар туғилажак фарзанди ҳақида кўпроқ билишга, соғлом ва бақувват болани дунёга келтиришга интилаётганини кўрсатмоқда. Бу борада уларга она ва бола скрининг марказларининг

лайди, – дейди Республика “Она ва бола скрининг” марказининг генетика лабораторияси мудири **Васила Абдурахмонова**. – 2013-2015 йилларда марказнинг маслаҳат бўлимига 55 мингдан ортиқ оила мурожаат қилди. Ирсий касалликлари бўлган 6 мингдан зиёд болада биокимёвий текширув ўтказилди. Хромосома хасталиги бор, деб гумон қилинган 1500 га яқин бола цитогенетик услубда текширилди.

Республика “Она ва бола

дай аёл уни ўз кўзи билан кўришни интиқлик билан кутади. Бугунги технологик тараққиёт даврида бу жараёни ҳомиладорликнинг эрта муддатларида ҳам кузатиш мумкин. Энг муҳими, бола туғилишдан аввал унинг соғлиги ҳақида билиш ва туғруққа тайёргарлик кўриш мумкин. Буларнинг барчаси скрининг (инглизча screening – танлаб олиш, саралаш), яъни соғлиқни сақлашни ташкил этишда клиник офрисиз кечадиган касалликларни аниқлашга қаратилган стратегияни амалга ошириш имконини беради. Ушбу стратегиянинг мақсади касалликларни имкони бори-ча эрта аниқлашдан иборат бўлиб, бу ногиронликнинг олдини олиш учун даволашни ўз вақтида бошлашда муҳим аҳамиятга эга.

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маълумотларига кўра, дунёда чақалоқларнинг 5 фоизи туғма ва ирсий хасталиклар билан туғилмоқда. Ҳомиладорлик даврида турли ўткир юқумли касалликларни бошдан кечириш, эндокрин ва сурункали хасталиклар, бўлажак оналарнинг нотўғри овқатланиши, аёллар организмда йод, фоллий кислотаси, туз таъқислиги, экологик омиллар, жумладан, айрим дори препаратларини қабул қилиш бунинг асосий сабабларидир.

Ультратовушли скрининг замонавий пренатал ташхис услублари орасида алоҳида ўрин тутаяди. Инвазив ва ноинвазив текширувлар орасида эса у биринчи ўринда туради ва юқори даражада маълумот олиш, хавфсизлиги ва оммавий фойдаланиш имконини бериши билан бошқа пренатал таш-

хис услубларидан ажралиб туради. 1976 йил бу борада тўпланган тажриба ушбу шаҳардаги клиника мутахассисларига ҳомиладорликнинг 19 ва 32 ҳафталикларида текширишни ўз ичига олган ҳамда ҳомиланинг ривожланиш нуқсонларини аниқлашга қаратилган икки босқичли скрининг дастурни таклиф қилиш имконини берди. Вақт ўтган сайин ультратовушли скрининг бошқа мамлакатларда ҳам кенг тарқалди. 1980 йили Германия соғлиқни сақлаш миллий дастурига икки босқичли, Францияда уч босқичли ультратовушли скрининг киритилди. 80-йиллар бошида АҚШда ультратовушли текширувлар оммавий тус олди ва 1984 йилда ҳомиладор аёлларнинг деярли 50 фоизи ушбу текширув билан камраб олинди.

Мамлакатимизда ультратовушли скрининг бўйича дастлабки тадқиқотлар мустақилликка эришганимиздан сўнг йўлга қўйилди. Зеро, соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш жараёнида Президентимиз раҳнамолигида миллиат генофонди ва саломатлигини мустаҳкамлашни муҳим омили сифатида оналик ва болаликни муҳофаза қилиш тизимини такомиллаштиришга алоҳида этибор қаратилди. Дастлаб туғма ва ирсий патологиянинг олдини олиш услублари айрим тиббиёт муассасаларида қўлланилди.

Ўзбекистонда ушбу муаммо катта тиббий ва ижтимоий аҳамиятга эга экани инобатга олинди, биринчи скрининг маркази 1997 йили Нукус шаҳрида ташкил этилди ва у Қорақалпоғистон Республикаси ҳамда Хоразм вилояти аҳолисига хизмат кўрсата бошлади. Ривожланишда нуқсонли бор болалар туғилишининг олдини олишда ушбу муассаса фаолиятининг самарадорлиги Президентимиз ташаббуси билан

тажрибали мутахассислари ёрдам бераётди. Марказлар таркибидagi тиббий-генетик маслаҳат бўлимларида ҳомиладор аёллар ультратовушли скринингдан ўтказилиб, туғма гипотиреоз ва фенилкетонурия билан туғилган чақалоқлар диспансер назоратига олинади ҳамда даволанади, туғма ва ирсий касалликларни бошдан кечириётган оилаларга маслаҳат берилади.

Бошқача айтганда, ушбу бўлимлар фаолияти оилада болаларнинг туғма ва ирсий хасталиклар билан туғилишининг олдини олишга қаратилган. Генетик, невропатолог, эндокринолог, гинеколог шифокорларнинг маслаҳатлари, шунингдек, беморни махсус услублар ёрдамида текшириш ирсий касалликка ташхис қўйиш ва касаллик аломатларига қараб даволаш, оилада ирсий касаллик билан бола дунёга келишининг олдини олиш имконини беради.

Бундан ташқари, Республика “Она ва бола скрининг” марказида фаолият кўрсатаётган генетика лабораториясида чақалоқлар туғма гипотиреоз ва фенилкетонурия хасталиги бўйича текширилиб, уларда хромосома синдромини тасдиқлаш учун цитогенетик текширувлар ҳамда тана ўзгариши билан кечадиган бошқа кўплаб ирсий касалликларга ташхис қўйилади. 2012 йилдан буён бу ерда чақалоқлар ва суст ривожланаётган ҳамда томир тортишдан азият чекаётган болаларда тандем масс/спектрометрия услуби ёрдамида ирсий касалликларга (15 дан ортиқ касаллик) ташхис қўйилади.

– Тиббий-генетик маслаҳат бўлими ва лабораториямиз мутахассислари бемор саломатлиги ҳақида тўлиқ маълумотга эга бўлиш учун ҳамкорликда иш-

скрининг” маркази мутахассислари касалликларни юқори даражада аниқлаш имконини берадиган ультратовушли аппарат, биоматериалга ишлов бериш учун электрон прибор, тандем масс-спектрометр, Дельфия/Виктор кўп функцияли биокимёвий анализатор, хромосома анализатори, муковисцидозни аниқлаш аппаратураси, ирсий касалликларни аниқлаш учун биокимёвий анализатор, ташхис қўйиш даражасини ошириш имконини берадиган бошқа кўплаб замонавий ускуналардан фойдаланмоқда. Ҳудудий скрининг марказлари ҳам самарали фаолият юритиши учун зарур асбоб-ускуналар билан таъминланган.

Албатта, касалликларни аниқлашда замонавий техникалардан фойдаланишнинг аҳамияти катта. Аммо бундай мураккаб жараёнда юқори малака мутахассислар алоҳида ўрин тутаяди. Зеро, оналар ва болалар ҳаёти уларнинг билими ва малакасига боғлиқ. Республика “Она ва бола скрининг” маркази шифокорлари ўз малакасини мунтазам ошириб, турли республика ва халқаро семинар, конференцияларда иштирок этмоқда, жаҳоннинг етакчи клиникалари ва ихтисослаштирилган марказлари мутахассислари билан тажриба алмашмоқда.

...Республика “Она ва бола скрининг” марказида Насиба Хамдамовани текшириш ниҳоясига етди. Шифокор Воҳидхон Содирхонов унинг ҳомиласи 20 ҳафталик бўлганини, мутлақо соғлом ва муддатига мувофиқ ривожланаётганини айтди.

Меҳрибон МАМЕТОВА, Ўза.

В Маргиланском медицинском колледже № 1 состоялся научно-практический семинар, посвященный Году здоровой матери и ребенка. В нем приняли участие учащиеся первого и второго курсов данного образовательного учреждения.

ЗДОРОВАЯ МАТЬ – ЗДОРОВЫЙ РЕБЕНОК

Юноши и девушки прочитала доклады на тему “Здоровая мать – здоровый ребенок”, “Ранние браки и их влияние на здоровье

человека”, “Родственные браки и их пагубное воздействие”. Были показаны инсценировки, отражающие заботу о людях преклон-

ного возраста. В них молодые люди отобразили исполнение законов Республики Узбекистан в сферах образования, государ-

ственной молодежной политики, медицины.

Самым активным участником мероприятия вручены почетные грамоты и памятные подарки.

Мухаммаджон МАХМУДОВ, г.Маргилан.

Муносабат

ДУНЁДА ХЕЧ КИМДАН КАМ
БЎЛМАГАН АВЛОД

Бугун юртимизда халқимизнинг дунёда ҳеч кимдан кам бўлмагани, фарзандларимизнинг биздан кўра кучли, билимли, доно ва албатта бахтли бўлиб яшаши учун бор куч ва имкониятлар сафарбар этилмоқда. Бу борада таълим-тарбия масаласи, ҳеч шубҳасиз, беқиёс аҳамият касб этади. Зеро, мамлакатимизда мазкур йўналишга қаратилаётган улкан эътибор, кенг кўламли ислохотлардан кўзда тутилган бош мақсад ҳам соғлом турмуш тарзини шакллантириш, оилаларни мустаҳкамлаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, ҳар томонлама баркамол авлодни камол топтириш орқали истиқболимиз эгаларининг етуқ бўлиб вояга етишларига эришишдан иборатдир.

Ушбу йўналишдаги ислохотларнинг тизимлилигини таъминлаш ва сифатини ошириш, кўламини кенгайтиришда эса, бевосита давлатимиз раҳбари ташаббуси билан асос солинган ҳамда ўз йўналишида самарали фаолият олиб бораётган Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармасининг ўрни беқиёсдир. Мазкур жамғарма ташкил этилганидан буён мамлакатимизда 1700 дан зиёд спорт объекти барпо этилгани фикримиз тасдиғидир. Эътиборлиси, барча мажмуалар энг замонавий спорт жиҳозлари ва анжомлари билан таъминланган. Фарзандларимизнинг ўзлари истаган спорт тури билан шуғулланишлари, бўш вақтларини мазмунли ўтказишлари ҳамда соғлом бўлиб вояга етишлари йўлидаги бу юксак эътибор ва ғамхўрлик, эртанги куннинг бугунгисиданда ёрқин, фаровон бўлиши йўлидаги саъй-ҳаракатдир. Албатта, ёш спортчиларимизнинг халқаро ареналарда улкан муваффақиятлар қозониб, Ватанимиз байроғини баланд кўтаришлари замирида ҳам бу йўналишга тизимли ёндашилгани, ҳар томонлама чуқур ўйланган чора-тадбирларнинг ҳаётга татбиқ этилиши ётгани ҳеч кимга сир эмас.

Давлатимиз раҳбари раислигида бўлиб ўтган Ўзбекистон

Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси ҳомийлик кенгашининг навбатдаги йиғилишида ҳам мазкур йўналишдаги саъй-ҳаракатлар таҳлил қилинар экан, болалар спортини ривожлантириш бўйича амалга оширилган ишлар мамнуният билан қайд этилди. Соғлом оила, соғлом жамиятни вужудга келтиришда спорт катта роль ўйнашини ким ҳам билмайди, дейсиз. Шу боис, жамғарма фаолиятига бағишланган йиғилишда фарзандларимизнинг жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланишлари учун шарт-шароит яратиш, жисмоний чиниққан, маънан соғлом руҳда вояга етказиш борасида эришилган ютуқлар сарҳисоб қилинди.

Дарҳақиқат, спорт таълим-тарбия тизимининг узвий қисмига айланди. Ёшларимиз орасида сузиш, байдарка ва каноэда эшак эшиш, дзюдо, бадийи ва спорт гимнастикаси, футбол, стол тенниси, кураш, миллий ва юнон-рум кураши, бокс, енгил атлетика каби турларга қизиқиш ортиб бормоқда. Сурункали касалликларга чалинган болалар

сонини кескин камайиб, ўғил ва қиз болаларнинг ўртача бўйи ва вазни ошмоқда. Ҳарбий хизматга чақирилган ёшлар орасида хизматга лаёқатли деб топилаётганлар сезиларли даражада ортди. Давлатимиз раҳбарининг 2010 йил 1 апрелдаги "Қишлоқ жойлардаги болалар спорт объектида банд бўлган аёл спорт устозлари меҳнатини рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарори қишлоқларда қизларнинг спорт билан фаол шуғулланишига алоҳида имконият яратди. Қисқаси, аҳоли ўртасида соғлом турмуш тарзини шакллантириш, ёшларни турли салбий таъсирлардан асраш, болалар спортини ривожлантириш умумхалқ ҳаракатига айланди.

Юртбошимиз жамғарма фаолиятини замон талаблари асосида ривожлантириш, бу жараённи янги босқичга кўтариш, профессионал спортчиларни тайёрлаш ва халқаро мусобақаларда улар иштирокини кенгайтириш зарурлигини алоҳида таъкидлади. Шунингдек, мусиқа ва санъат мактаблари қуриш ишларини изчил давом эттириш учун яхлит

собақаларида бир пайтлар юртимиз спортчилари орзу қилган Олимпиада мусобақалари, жаҳон ва қитъа чемпионатларида истиқлол фарзандлари фаол иштирок этиб, совринли ўринларни қўлга киритмоқда. Юртимизда яратилган бундай шароит ва имкониятлар ёшларимизнинг соғлом ва баркамол авлод бўлиб етишишларида, пировардида Ватанимиз мустақиллигини мустаҳкамлаш

лум", дейди давлатимиз раҳбари.

Кейинги йилларда кенг кўламли иқтисодий, ижтимоий, маиший, тиббий ва бошқа чора-тадбирларни изчил жорий этиш, болалар спортини тизимли асосда ривожлантириш бўйича амалга оширилган ишлар натижасида спорт билан шуғулланадиган 6 ёшдан 15 ёшгача бўлган болалар ўртаси-

янги концепция ишлаб чиқиш лозимлиги, ҳар бир спорт тури учун махсус мажмуа бўлиши кераклиги, шу мақсадда барча вилоятларда халқаро тоифадаги спорт усталари тайёрлайдиган мажмуалар барпо этиш зарурлиги йиғилиш кун тартибидеги яна бир муҳим масала бўлди. Уларга энг малакали мураббийлар, керак бўлса, хориждан мутахассисларни жалб этиш, спортни ривожланган мамлакатлар тажрибасини ўрганиш юзасидан мутасаддиларга кўрсатма берилди.

Таъкидлаш жоизки, ўтган йиллар давомида бу соҳада мамлакатимизда катта амалий тажриба тўпланди. Натижада жаҳоннинг энг йирик ва нуфузли спорт му-

каналларда, оддий санитария талабларига ҳам жавоб бермайдиган лойқа сув ва ҳовузларда чўмилишни тасаввур қилар эдик. Бунинг оқибатида республикамиз аҳолиси, энг ёмони, болалар ўртасида оғир касалликлар ниҳоятда кўпайиб кетгани, оналар ва болалар ўлими бўйича Ўзбекистон собиқ иттифоқда энг олдинги ўринларда тургани ҳам кечаги тарихимиздан яхши маъ-

ҳамда унинг жаҳондаги обрўсини кўтаришга хизмат қилади. Президентимиз мажлисида илгари бугунгидай замонавий сузиш ҳавзалари, теннис кортлари ёки гимнастика заллари бу даражада ривожланиб кетишини тасаввур ҳам қилмасдик, деб таъкидлайдилар. "Мисол учун, сузиш де-ганда, ариқ ёки

да ўткир респираторли вирусли инфекциялар билан касалланиш 47,3 фоизга, пневмония бўйича 55,6, бронхит бўйича 61,7, сколиоз бўйича 45,5 фоизга камайди. Йиғилишда 2015 йилда амалга оширилган ишлар ҳам таҳлил қилинди. Биргина ўтган йили 1 минг 668 нафар спортчи, жумладан, 567 нафар қиз 165 та халқаро мусобақада иштирок этиб, 983 та медални қўлга киритгани, ёш иқтидорли музикачи ва ижрочиларимиз нуфузли халқаро танловларда 137 та совринли ўринга сазовор бўлгани ва шундан 76 таси гран-при ва биринчи ўрин экани ҳар бир ватандошимиз қалбини фахру ифтихорга тўлдиради.

Спорт мамлакатимизда баркамол авлодни тарбиялашнинг энг муҳим ва кучли омили бўлиб келмоқда ва шундай бўлиб қолади. Чунки, спорт – аввало соғлом авлод, соғлом келажақ дегани. Фақат соғлом халқ, соғлом миллатгина буюк ишларга қодир бўлади, деди Ислом Каримов.

Мухтасар қилиб айтганда, жисмонан соғлом ёш авлодни тарбиялаб вояга етказиш, улар спорт билан мунтазам шуғулланиши учун қулай шарт-шароитлар яратиш, ёш хонанда ва созандаларимизнинг халқаро нуфузли танловлар ва фестивалларда иштирок этиб, совринли ўринларни қўлга киритиши учун кўмаклашиш барчамизнинг фуқаролик бурчимиз бўлиб қолиши лозим.

Намоз ТОЛИПОВ.

Ижтимоий ҳимоя

МЕҲНАТ ҚИЛИНГ, КАМ БЎЛМАЙСИЗ

Юртимизда аҳоли саломатлигини сақлаш, тиббий хизматни янада яхши йўлга қўйиш борасида кенг кўламли ишлар амалга оширилмоқда. Ногиронларни реабилитация қилиш, ижтимоий ҳимоялаш бугунги куннинг энг муҳим, долзарб вазифаларидан бирига айланган.

Айни кунда Эллиқалъа ва Тўрткўл туманлари аҳолисига хизмат кўрсатмоқдамиз. Жойларда белгиланган режа асосида бемор ва ногиронларни тиббий кўриқдан ўтказаямиз.

Ногиронликнинг олдини олиш, уни тўғри белгилаш, реабилитация қилиш бўйича кўплаб ишлар амалга оширилди.

Тиббий муассасаларда ногиронларни яқка тартибда реби-

литация қилиш дастурининг баржарилиши врачларимиз томонидан мунтазам назорат қилиб борилаёпти.

Ўтган йилда ТМЭК назорат кўриги орқали 110 нафар ногироннинг соғлиги тикланганлиги учун ногиронлик гуруҳи бекор қилинди. 156 нафариники эса енгиллаштирилди. 36 нафари касб-хуна ўрганиш учун ўқишга юборилди. Ногирон деб топил-

ган инсонларга ногиронлик гуруҳлари ўз вақтида белгиланиб, улар тез-тез шифокор кўригидан ўтказиб борилаёпти.

ТМЭК врачлари ногиронликни меъёрий низомларга асосан белгилайдилар. Фуқароларга ногиронлик билан касаллик ўртасидаги фарқни тушунтириб бормоқдамиз. Иш қобилиятини йўқотган инсонларга ногиронлик ўз вақтида

белгиланмоқда.

Таъкидлаш жоизки, инсон учун бебаҳо бўлган саломатликни асраб, жамият билан ҳамқадам бўлиб юрганга ҳеч нарса етмайди.

**Гавҳар ПРИМОВА,
Қорақалпоғистон
Республикаси
Эллиқалъа
туманларо
8-сонли ТМЭК раиси.**

Бугуннинг мавзуси

КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШ — ДАВР ТАЛАБИ

Истиқлол берган тинч ва осуда ҳаётимиз, фаровон турмуш тарзимиз, эришаётган турли соҳадаги ютуқларимиз, айниқса ёш авлод камолоти йўлида қилинаётган эзгу ишларни ҳар қанча эътироф этсак, арзийди. Албатта, бундай ҳавас қилса арзигулик кунларга етишишнинг ўзи бўлмаётганлиги ва бунинг замирида машаққатли меҳнат ётганлиги ҳеч биримизга сир эмас. Бугунги кунда қайси бир соҳага эътибор қаратмайлик, уларнинг ҳар бирида юқори самарадорликка эришаётганлигимиз, бу бунёдкор халқимизнинг ўз Ватанига бўлган меҳр-муҳаббатидан далолат беради.

Дарҳақиқат, жамиятимиз раванқи учун астойдил меҳнат қилаётган инсонлар билан фақат фахрланишимиз керак. Лекин айрим кимсалар борки, тўқликка шўхлик қилиб, ўз вазифаларини суиистеъмол қилган ҳолда, тараққий этиб келаётган давлатимиз мулкига раҳна солаётганликлари ачинарли ҳолдир. Ана шундай ҳолатларга чек қўйиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги тизимида коррупциянинг олдини олиш ва бартараф қилиш масалаларига катта эътибор қаратилмоқда.

Президентимиз таъкидлаганидек, «Бугунги кунда фақат иқтисодийга эмас, балки, энг аввало, республиканинг сиёсий ва халқаро нуфузига, жамиятимизнинг маънавий-ахлоқий нуфузига катта зарар етказётган энг хавфли иллат – коррупциядир. У айрим ҳолларда ўта хавфли тусга кирмоқда». Юртбошимизнинг юқоридаги фикрларидан келиб чиққан ҳолда ҳар қандай жиноятчилик маълум бир сабаб ва шарт-шароитлар таъсирида вужудга келади. Коррупция ва уни вужудга келтирувчи сабаблар ўртасида икки томонлама алоқа мавжуд. Бундан хулоса шуки, биринчидан, коррупцияни фақат уни вужудга келтирувчи сабаблар ва шарт-шароитларни ечиш йўли билан камайитириш ҳамда чеклаш мумкин; иккинчидан, бу муаммоларни ечишда коррупцияга қарши барча йўналишларда қатъий ва мurosасиз ку-

раш олиб бориш самара беради. Шу ўринда таъкидлаш муҳимки, ҳар қандай ҳолатда ҳам коррупциядан бевосита жамият ва инсонлар азият чекади, зарар кўради. Шунинг учун ушбу муаммо глобал бўлиб, унга қарши курашнинг давлатлар ўртасида мувофиқлаштирилган дастурлари ва бошқа ҳуқуқий меъёрлари ишлаб чиқилганлиги бежиз эмас.

Коррупция ўзи нима? Коррупция бу – мансаб, мавқеидан шахсий мақсадларда фойдаланиш билан боғлиқ бўлган жиноят тури ҳисобланади. Коррупция фаолияти хуфёна иқтисодийнинг асосий турларидан биридир. Аксарият ҳолларда коррупция деганда давлат хизматчилари томонидан шахсий манфаатларни кўзлаб, бойлик орттириш мақсадида халқдан пора олиш, қонунга хилоф пул даромадларини қўлга киритиш тушунилади. Аммо, умуман олганда, мансабдор шахсларгина эмас, балки, давлат ташкилотларида ишламайдиган фуқаролар ҳам коррупцияга доир муносабатларнинг иштирокчилари бўлиши, пора эмас, балки бошқа нарсалар эвазига ўз эҳтиёж ва манфаатларини ҳам амалга оширишлари мумкин. Дарҳақиқат, коррупция – илдишлари давлат хизматини ташкил этишдаги нуқсонларга ва давлат хизматчиларининг ўзига хос психологиясига бориб тақаладиган ижтимоий ҳодиса. Бу коррупцияга қарши аввало маъмурий-ҳуқуқий ва ташкилий-бошқарув чора-тадбирлари қўрилишини тақозо этади.

“Тарихий тажриба ва ҳозирги

амалиёт, шу жумладан, баъзи янги мустақил давлатлардаги воқелик коррупция ва жиноятчилик хавфсизликка соладиган таҳдидни яққол тасаввур этиш имконини бермоқда”, деб таъкидлайди юртбошимиз “Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққийёт кафолатлари” номли асарида.

Коррупцияга қарши курашиш тадбирининг ижросини таъминлаш ва жойларда назорат ишларини амалга ошириш вазирлигининг Назорат инспекциясига юклатилган бўлса-да, бу борада ҳар биримиз, аввало масъулиятни юракдан ҳис этиб, сидқидилдан ишлашимиз ва коррупцияга қарши курашишимиз лозим.

Бу борада республикамизнинг барча тиббиёт муассасаларида қатор тадбирлар амалга оширилмоқда. Хусусан, жойларда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 12 январдаги 12-сонли «Ижро интизомини мустаҳкамлаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори ҳамда Соғлиқни сақлаш вазирлигининг 2012 йил 20 ноябрдаги «Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги тизимида иқтисодий қонун бузилишлари ва коррупцияга қарши курашиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги буйруғининг жойлардаги ижроси бўйича «Соғлиқни сақлаш тизимида коррупцияга қарши курашиш чора-тадбирлари» мавзусида туркум ўқув-семинарлари ўтказилди ва бу жараён давом этмоқда. Кенг аудиторияда ўтказилган ушбу семинарларда тиббиёт муассасаларида меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларни тўғри юритмаслик, фаолиятга совуққонлик билан қараш, хато ва камчиликларни ўз вақтида бартараф этишда эътиборсизлик қилинаётганлиги танқид остига олинмоқда. Семинарнинг яна бир аҳамиятли томони шундаки, вазирлик назорат инспекцияси ҳудудий бўлинмаларининг йиллик ҳисоботлари

тингланиб, масалага танқидий нуқтаи назардан ёндашилиб, чуқур муҳокама қилинмоқда. Бир неча мартаба вазирликда БМТнинг коррупцияга қарши конвенцияси талабига асосан, бу мавзуда кенгайтирилган мажлислар ташкил этилди. Бир сўз билан айтганда, тарғибот-ташвиқот ишлари мунтазам олиб борилмоқда. Масалан, вазирлик томонидан «Сиз коррупцияни тўхтата оласиз» мавзусида буклет тайёрланиб, тизимдаги даволаш-профилактика муассасаларига ўқув-қўлланма сифатида тарқатилди. Вазирлиқнинг 2010 йил 15 июлдаги 210-сонли буйруғига асосан, вазирликда ва Қорақалпоғистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Тошкент шаҳар ва вилоят соғлиқни сақлаш бошқармаларида 14 та, туман ва шаҳар тиббиёт бирлашмаларида 157 та «Ишонч телефонлари» ташкил қилинган. Улар «Фуқаролар соғлиқни сақлаш тўғрисида»ги ва «Жисмоний ва юридик шахсларнинг муружаатлари тўғрисида»ги Қонунлар ижросини таъминлаш ҳамда вазирлик тизимидаги даволаш-профилактика муассасаларида коррупцияга қарши курашиш тадбирларини амалга оширишда иштирок этмоқда. Ўтган давр ичида «Ишонч телефонлари» бўйича муружаатлар таҳлил қилинганда, муайян натижаларга эришилганлиги маълум бўлди.

Дарҳақиқат, давлат ҳокимияти органлари фаолияти устидан кучли жамоатчилик назоратини

Коррупцияга қарши курашишга фақат жиноят-ҳуқуқий воситалар билан эришиб бўлмаслигини ҳаётнинг ўзи кўрсатмоқда. Бу иллатга қарши курашда нафақат давлат органлари, балки жамият ва умуман барча фуқароларимиз масъулдирлар. Давлат ва жамият идоралари, жамоатчилик ташкилотлари коррупциянинг олдини олиш ва унга қарши курашда биргалликда ҳаракат қилса, бу бирдамлик ўз самарасини беради.

Зулхумор МУТАЛОВА,
Республика саломатлик ва тиббий статистика институти директори.

Научные изыскания

ПРИМЕНЕНИЕ ПРОТИВОВИРУСНОЙ ТЕРАПИИ ПРИ БРОНХИАЛЬНОЙ АСТМЕ У ДЕТЕЙ

За последние годы во всем мире, в том числе в Узбекистане, отмечается тенденция к увеличению заболеваемости бронхиальной астмой (БА) у детей. Стремительно растет количество детей страдающих БА с раннего возраста. Начальные проявления заболевания, как правило, носят характер бронхообструктивного синдрома, сопровождающего респираторные вирусные инфекции.

Многочисленными исследованиями показано, что острые вирусные респираторные инфекции являются одними из основных факторов, вызывающих обострение БА у детей и, следовательно, усугубляют течение заболевания. В данных случаях целесообразным является включение противовирусных препаратов в процесс лечения бронхиальной астмы. Респираторные вирусы повреждают мерцательный эпителий слизистой оболочки дыхательного тракта, увеличивают и чувствительность ирритантных рецепторов подслизистого слоя бронхов. Тем самым они повышают бронхиальную гиперреактивность, способствуют развитию бронхоспазма.

Целью исследования стало изучение эффективности пре-

парата Эргоферон при комплексном лечении детей с бронхиальной астмой.

Материалы и методы: было проведено исследование 15 детей в возрасте от 4 до 16 лет с бронхиальной астмой легкой степени тяжести (1-я и 2-я ступень), которым во время обострения заболевания был назначен препарат Эргоферон. Контрольную группу составили 10 детей, которые получали традиционное лечение (без противовирусной терапии). Применяли следующие методы исследования: клинические (объективный осмотр, физикальное исследование), лабораторные (общий анализ крови, определение уровня IgE) и инструментальные (определение пикового объема скорости выхода (ПОВС) с помощью пикфлоуметра (у детей старше 5 лет).

Эргоферон назначали по схеме: первый день 8 таблеток (первые 5 таблеток каждые 30 минут, остальные 3 через равный промежуток времени), со 2-го дня по 1 таблетке 3 раза в день в течение 5 дней. Для изучения эффективности лечения и переносимости препарата обращали внимание на симптомы интоксикации, симптомы бронхиальной астмы в дневное и ночное время: показатели анализа крови и пикфлоуметрии.

Результаты и обсуждение: в ответ на воздействие инфекционного агента из клеток происходит выброс провоспалительных цитокинов, хемокинов, увеличивается экспрессия молекул адгезии, в то время как способность к продукции ИФНу снижается. Многочисленными исследованиями доказана эффективность Эргоферона, обладающего комбинированным противовирусным, противовоспалительным и антигистаминным действием в отношении широкого спектра возбудителей ОРВИ. Эргоферон содержит афинно очищенные антитела к эндогенным регуляторам: ИФНу, гистами-

ну и CD4 – в релиз-активной форме. Воздействие на систему ИФН на фоне активации процессов распознавания вирусов системой CD4 + клеток обеспечивает синергизм в реализации противовирусных эффектов. У пациентов, получавших Эргоферон, основные клинические проявления ОРВИ (катаральные симптомы, интоксикация) купировались на 1-2 сутки заболевания, 78 % пациентов не потребовалось назначение антибактериальной терапии. Средняя продолжительность лихорадочного периода на фоне применения Эргоферона составила 1,9 + 0,8 дней против 2,5 + 0,8 дней в группе сравнения ($p < 0,0001$), что подтвердило терапевтическую эффективность Эргоферона. Быстрый эффект препарата не только уменьшал тяжесть клинических проявлений ОРВИ (особенно в ранние сроки инфекции), но и приводил к сокращению длительности приступного периода бронхиальной астмы. Детям, которые получали Эр-

гоферон, антибактериальные препараты не назначали, тогда, как дети контрольной группы получали антибиотики.

При приеме препарата Эргоферон не выявлено аллергических реакций и других побочных эффектов.

Выводы: включение в терапию бронхиальной астмы Эргоферона приводит к укорочению лихорадочного периода, способствует более легкому течению вирусной инфекции респираторного тракта и более быстрому купированию признаков бронхиальной астмы.

Сочетанное применение Эргоферона и препаратов для базисной терапии бронхиальной астмы безопасно.

Таким образом, трехкомпонентный состав Эргоферона позволяет воздействовать на различные механизмы инфекционно-воспалительного процесса и формировать адекватный противовирусный ответ широкого спектра.

Б. ХАЛМАТОВА, Д. ТУРАЕВА, Д. АБДУЛЛАЕВА,
Ташкентская медицинская академия.

Қонун устуворлиги

«ҚОН ХАВФСИЗЛИГИ МИЛЛИЙ ДАСТУРИ»НИНГ
ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ ТАКОМИЛЛАШТИРИЛМОҚДА

Соғлом миллат ва авлод орзуси аждодларимиздан бизга ўтиб келаётган, қон-қонимизга сингиб кетган азалий интилишдир. Агар ота-бобола-римизнинг турмуш ва тафаккур тарзига назар ташласак, улар инсоннинг насл-насабига, етти пуштининг тозаллиги, авлоднинг соғлиғига жуда катта эътибор берганини кўраемиз.

Ана шундай муҳим ҳаётий қадриятни жамиятимизда янада чуқур қарор топтириш, соғлом ва баркамол авлодни тарбиялаш борасидаги ишларимизни янада юксак босқичга кўтариш мақсадида мухтарам Президентимиз томонидан 2016 йил юртимизда “Соғлом она ва бола йили” деб эълон қилиниши аҳоли саломатлигини муҳофазалаш борасида олиб борилган изчил ислохотлар умумий ҳаракатга айланганлигининг яққол исботидир.

Мамлакатимизда фуқаролар саломатлигини муҳофазалаш мақсадида соғлиқни сақлаш тизимини тубдан ислоҳ этиш эвазига турли хил касалликларнинг олдини олиш, уларга ташхис қўйиш ва даволаш ишларини ташкил этиш йилдан-йилга такомиллаштирилиб, сифат жиҳатидан янада яхшиланиб борилмоқда. Бу жараёнда аҳолига ишлаб чиқарилаётган қон, унинг компонентлари сифати ва хавфсизлигини таъминлаш ислохотларнинг ажралмас қисмига айланди.

Жорий йилнинг 11 февраль куни Қонунчилик палатасининг Меҳнат ва ижтимоий масалалар қўмитаси томонидан иккинчи ўқишга киритиш учун тайёрланаётган “Қон ва унинг таркибий қисмлари донорлиги тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни лойиҳаси муҳокамасига бағишланган давра суҳбати ташкил этилди.

Унда Олий Мажлис Қонунчилик па-

латаси депутатлари, қўмита ҳузуридаги эксперт гуруҳи аъзолари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Соғлиқни сақлаш вазирлигининг мутасадди раҳбарлари ва ходимлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари ходимлари ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этдилар.

Давра суҳбатининг асосий мақсади Олий Мажлис Қонунчилик палатаси муҳокамасига иккинчи ўқиш учун тайёрланган ушбу қонун лойиҳасини экспертлар, малакали мутахассислар, олимлар ва мазкур соҳада фаолият юритаётган амалиётчилар муҳокама қилиши, уни такомиллаштириш учун аниқ таклиф ва тавсиялар олишдан иборат бўлди.

Тадбирда амалга оширилган бу борадаги ижобий ишлар, мавжуд муаммолар юзасидан баҳс-мунозара бўлди. “Қон ва унинг таркибий қисмлари донорлиги тўғрисида” Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги Ўзбекистон Республикасининг Қонун лойиҳаси ҳамда ушбу соҳадаги меъёрий-ҳуқуқий муносабатларни янада такомиллаштириш ва амалда қўллаш масалалари чуқур таҳлил қилинди.

Қонун лойиҳасини тайёрлаш жараёнида манфаатдор вазирлик ва идоралар билан ҳамкорликда амалда қўллаш учун зарур бўлган бир қатор қонуности ҳужжатлари рўйхати ишлаб чиқилди. Шунингдек, ривожланган давлатларнинг ушбу соҳага оид қонунлари қиёсий таҳлил қилинди.

– Давра суҳбати жараёнида ушбу қонун лойиҳаси юзасидан мутахассисларнинг билдирган фикр-мулоҳазалари, таклифларидан келиб чиқиб, мазкур ҳужжат мамлакатимизда қон ва унинг таркибий қисмлари донорлигини такомиллаштириш, донорларни моддий рағбатлантириш механизмини яратиш, ихтиёр донорликни ривожлантириш ва қўллаб-қувватлаш мақсадида “Қон ва унинг таркибий қисмлари донорлиги тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 19-21-моддалари ўзгартиш ва қўшимчалар билан тўлдирлиши соҳанинг қонуний асослари мустаҳкамлашига хизмат қилади, – дейди **Меҳнат ва ижтимоий масалалар қўмитаси аъзоси Саттор Раҳматов**. – Шунингдек, ҳозирги тезкор ривожланиб бораётган бир даврада лойиҳанинг қабул қилиниши аҳолини ҳуқуқий ва ижтимоий ҳимоялаш соҳасидаги давлат сиёсатининг ҳуқуқий базасини янада тўлдирди, моддий рағбатлантириш йўли билан республикада беғараз донорликни ривожлантиришга кўмаклашади. Бу эса соғлиқни сақлаш соҳасидаги ислохотларни такомиллаштиришга хизмат қилади.

Мазкур қонун лойиҳаси юзасидан Гематология ва қон қуйиш илмий-текшириш институти директори Аълонур Саидов қуйидаги фикрларни билдирди:

– Ҳозирги кунда ЖССТ таклифларида мувофиқ, донор организмнинг физиологик кўрсаткичларини ҳисобга олган ҳолда олинаётган қон ҳажмини ҳар бир ҳолат учун аниқ белгилаш тавсия этилади. Лаборатория текширувларини (таҳлиллар) ўтказиш учун белгиланган қон топшириш нормаси етарли эмасли-

ги сабабли, донор қони хавфсизлигини таъминлашда замонавий талабларга мувофиқ текширувлар бир қанча қўшимча йўналишларда (биокимё, иммунология, серология ва иммунофермент таҳлил) олиб борилади.

Халқаро ҳужжатларни ва чет эл давлатлари қонунчилигини ўрганиш шунингдек, аксарият давлатларда донорларни тиббий кўриқдан ўтказиш тартиби ва улардан қон ҳамда унинг таркибий қисмларини олиш, бир мартаба олиниши мумкин бўлган энг юқори қон ва унинг таркибий қисмлари ҳажми соғлиқни сақлаш ижро органлари томонидан белгиланади. Тинчлик даврида, фақуллода вазиятларда аҳолига кўрсатиладиган юқори технологияли тиббий ёрдам қон хизмати муаммолари ечимига узвий боғлиқ бўлиб, ўз навбатида қонун лойиҳаси қабул қилиниши даволаш жараёнининг сифати ва самарадорлигини оширишга хизмат қилади. Тадбир якунлари бўйича ушбу ҳужжатни такомиллаштиришга қаратилган таклиф ва тавсиялар билдирилди. Турли даражадаги давлат бошқаруви идоралари, нодавлат нотижорат ташкилотлари иштирокида ўтказилган бу каби кенг қўламли амалий муҳокамалар келгусида қонун нормаларини амалиётга татбиқ этишда самарадорликни ошириш ва ҳуқуқни қўллаш соҳаларида ўзининг ижобий натижасини беради.

Гулбахор ПҲЛОВА,
Ўзбекистон Республикаси
Соғлиқни сақлаш вазирлиги
даволаш-профилактика
ёрдами ташкиллаштириш
бошқармаси етакчи
мутахассиси.

Бугуннинг мавзуси

МОҲИЯТНИ БИЛГАН АДАШМАЙДИ

Ҳеч эътибор берганмисиз, ўргимчак тўри қуёш нурида хилма-хил рангларда товланиб, жозибадор кўринади. Беихтиёр унга маҳлиё бўласиз. Қуёш нуридан ҳоли жойда эса...

Ўқитувчи Ж. Жалилова Акмалнинг кимё фанидан тайёрлаб келган рефератини ўқиб, капалаги учди. Сергак тортиб уни дарҳол директорга кўрсатди. Ҳали бунақаси бўлмаган. Ҳамма ҳайрон. Рефератда ҳатто тажрибали кимёгарлар ҳам билмайдиган реакциялар ёзилган эди. Наҳотки, эсли-хушли, турли танлов ва фан олимпиадаларида муваффақиятли иштирок этиб келаётган, намунали хулқи билан тенгқурларига ўрناк бўлган Акмал... Айтишга тил бормайди...

Коллеж раҳбарияти бунга ойдинлик киритиш учун малакали психологлар, маҳалла оқсоқоллари ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар ходимлари иштирокида аввал Акмал, кейин унинг ота-онаси билан алоҳида-алоҳида суҳбат ўтказди.

“Мавзунини қўшимча маълумотлар билан бойитиш учун чет эл сайтларидан фойдаланган эдим, – **деди Акмал**. – Компьютеримга ўрнатилган таржима дастури ёрдамида матнни ўзбекчага ўгириб, чоп этдим. Вақт тиғизлиги, қолган фанлар бўйича ҳам мустақил иш ва рефератлар топширишим кераклиги учун устидан ўқимадим”.

Ўтказилган ҳар томонлама текширув натижалари Акмалнинг бу жавоби тўғрилигини тасдиқлади. Хавотирга ўрин йўқ.

Чиндан ҳам “ахборот асри” деб атаётган ҳозирги замонда интернет маълумот олиш, ахборот алмашиш ва тарқатишнинг қулай воситасига айланди. Улар ҳаво тўлқинлари орқали ҳатто энг чекка ҳудудларга ҳам етиб бормоқда. Бироқ айрим сайтларда оқ билан қора, эзгулик билан ёвузлик, хуллас, ҳамма нарса қоришиб кетган. Маълумот узатиш, бизнес ва реклама учун катта майдонга айланган глобал тармоқни назоратга олишнинг имкони йўқ. Шу боис турли экстремистик оқимлар ўзининг

ақидапарастлик гоёларини тарқатишда ахборот-коммуникация технологияларидан кенг фойдаланмоқда.

Интернетда терроризм ва бошқа бузғунчиликларни тарғиб қилувчи веб-сайтлар, “ари уяси” каби энг гавжум электрон манзилга айланган ижтимоий тармоқлардаги гуруҳлар сони тобора кўпаймоқда. Бу ҳолат ҳали дунёқараши шаклланимаган айрим ёшларнинг соғлом эътиқодини, онгу шуурини захарламоқда.

Психологларнинг фикрича, ўғил-қизларда хабар ва маълумотларни таҳлил эта олиш малакасини ҳосил қилиш зарур.

Бунинг учун ёшларда интернетдаги маълумотлар тўғри ёки нотўғри эканини ажрата билиш маданиятини шакллантириш, уларга қандай маълумотни олиш керагу, қайсиларини қабул қилмаслик лозимлигини тушунириш, фотосуратлар, видеолар ва ҳақларни кўриш, томоша қилиш юзасидан зарур тавсиялар бериш, интернетга қизиқишини мунтазам ўрганиш ва бу борадаги керакли маълумотларни бериб бориш, навқирон авлоднинг миллий маънавиятимизга, одоб-ахлоқ меъёрларига салбий таъсир этувчи маълумотлардан ҳимоя қилиш, интернет хуружларига қарши доимий тарғибот ишларини олиб бориш керак.

Турли иллатларни тарғиб қилувчи сайтлар кенгайиб бораётган бугунги таҳликали замонда ёшларимизга фақат “uz” доменидаги порталлардан маълумот излаш тавсия этилади. Агар бошқа доменидаги веб-сайтлардан фойдаланишга эҳтиёж сезилса, мамлакатимизнинг миллий манфаатлари ва менталитетига зид ахборотлардан сақланиб, ҳушёрлик ва эҳтиёткорлик билан иш қўриш даркор.

Президентимиз раҳнамолигида замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан кенг ва самарали фойдаланиш орқали маънан баркамол, мустақил ва эркин фикрлайдиган ёшларни тарбиялаш

ҳамда уларни турли мафқуравий таҳдидлардан асраш борасида кенг қўламли ишлар амалга оширилмоқда. Алоқа ва ахборотлаштириш соҳаси замонавий технологиялар асосида жадал ривожланмоқда. Интернет, мобиль алоқа ва шунга ўхшаш бошқа кўплаб маҳсулотлар ҳаётиимизнинг ажралмас қисмига айланиб бораёттир.

Маълумотларга кўра, бугунги кунда мамлакатимиз аҳолисининг қарийб 15 миллионга яқини интернетдан фойдаланмоқда. Мазкур жараён, бир томондан, мамлакатимизнинг замон билан ҳамнафас ривожланаётганини англатса, иккинчи томондан, аҳолининг интернетдан фойдаланиш маданияти ва кўникмасини юксалтириши тақозо этади.

Аксарият ёшлар интернет ёки турли ижтимоий тармоқларда ўзининг шахсий саҳифасига эга бўлишни истайдилар. Лекин улар орасида интернетдан фойдаланишни билмайдиганлари ҳам учрайди. Қолаверса, кўпчилик ўзи учун зарур маълумотларни кутубхонадан эмас, муайян веб-сайтлардан изламоқда. Интернетга бирламчи манба сифатида қараш кайфияти шаклланган.

Мамлакатимизда шу жиҳатлар инобатга олиниб, ахборот-коммуникация технологиялари соҳасига қизиқувчи иқтидорли ёшларни аниқлаш ва қўллаб-қувватлаш, миллий интернет сегментини ривожлантириш, ёшлар учун маҳаллий сайт ва ижтимоий тармоқлар яратиш масалаларига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бунинг самарасида ўтган йиллар давомида “uz” доменида фаолият юритаётган ижтимоий-сиёсий, маданий-маърифий, кўнгилочар сайтлар ҳамда ижтимоий тармоқларнинг умумий сони 25 минг 200 дан ошди. Биргина Ziyonet жамоат ахборот таълим тармоғига 2015 йилнинг ўзида 109 мингдан ортиқ янги маълумотлар киритилди.

Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлигидан маълум қилишларича, ёшлар қалбида миллий ғурур ва ифтихор туйғуларини юксалтириш, уларда турли гоёвий ва ах-

борот хуружларига қарши маънавий имунитетни мустаҳкамлаш, фуқароларни ҳушёрлик ва огоҳликка даъват этиш ишларини янада кучайтириш мақсадида Миллий гоё ва мафқура илмий-амалий маркази, “маҳалла” хайрия жамоат фонди, Республика маънавият тарғибот маркази, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати билан ҳамкорликда “e-yoshlar.uz” интернет танловини ўтказиш кўзда тутилган.

Мамлакатимизда мустақиллик йилларида эришилган ютуқларни оммалаштириш, бадий ва амалий санъатнинг турли йўналишлари бўйича яратилган асарлар, “Соғлом она ва бола йили” Давлат дастури ижроси сингари ўнлаб йўналишлар бўйича “Мен нечун севаман Ўзбекистонни?”, “Мумтоз санъат дурдоналари”, “Соғлом она – соғлом бола” каби номинацияларда ўтказиладиган “e-yoshlar.uz” интернет танловида барча қизиқувчилар иштирок этиш ва овоз бериш ҳуқуқига эга.

Жорий йилнинг февраль ойидан бошлаб мунтазам ўтказиб борилиши режалаштирилаётган мазкур танлов учун Миллий гоё ва мафқура илмий-амалий маркази қошида ҳар томонлама ҳимояланган, замонавий ахборот технологиялари талабларига жавоб берадиган www.e-yoshlar.uz сайти иш бошлайди.

...Қуёш нуридан ҳоли жойда ўргимчак тўрининг жозибадорлигидан асар ҳам қолмайди. Шу боис, мамлакатлар барқарорлигига таҳдид соладиган, хунрезлик, ақидапарастлик, беҳаёликни тарғиб қиладиган сайт ва гуруҳларни зулматдаги “ўргимчак тўри”га қиёслаш мумкин. Бу яширин “тўр”га боғланиб қолмаслик учун ҳар бир фойдаланувчи ўз мустақил фикрига суяниши, аввало, ота-онасига, кўпни кўрган юртдошларига, Ватанига ишониши зарур. Она ва Ватан фарзандларига фақат яхшиликни раво кўради...

Бекзод ҲИДОЯТОВ.

**Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузурдаги
Нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик
жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш
жамоат фонди**

**«ОАВларнинг ижтимоий-иқтисодий дастурлар амалга
оширилишининг боришини ёритишга, давлат
органлари фаолиятининг очиклигини таъминлашга
қаратилган лойиҳаларини қўллаб-қувватлаш»
мавзусида**

**ННТлар ва фуқаролик жамияти бошқа институтларининг
ижтимоий аҳамиятга молик лойиҳаларига Давлат грантлари
ажратиш учун ҳужжатлар қабул қилиш бошланганлигини**

ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Қуйидаги йўналишларни назарда тутувчи ижтимоий аҳамиятга молик лойиҳалар қабул қилинади:

1. «Соғлом она ва бола йили» Давлат дастури амалга оширилишининг бориши ҳақида кенг жамоатчиликни хабардор қилиш, оилани, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, аёллар манфаатларини ҳимоялаш, уларнинг соғлом фарзандни тарбиялашдаги ролини ошириш бўйича Ўзбекистонда амалга оширилаётган чора-тадбирларнинг мазмун-моҳиятини очиб берадиган аниқ мисолларга асосланган махсус телекўрсатув ва радиоэшиттиришлар, мақолалар, репортажлар тайёрлаш.

2. Ижтимоий аҳамиятга молик Давлат дастурлари, жумладан, «Соғлом она ва бола йили» Давлат дастури, ҳудудий ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастурларини амалга оширишда ННТлар, фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари иштирокини ёритиш.

3. 2011, 2014 йилларда Ўзбекистон Республикаси Конституциясига киритилган, давлат ҳокимияти ва бошқарувини янада демократлаштиришга қаратилган тузатишларнинг мазмун-моҳияти ва аҳамияти ҳақида кенг жамоатчиликни хабардор қилиш.

4. Давлат органлари томонидан қабул қилинаётган, аввало, фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинлиги ва қонуний манфаатларига дахлдор қарорлардан аҳоли, фуқаролик жамияти институтларининг хабардорлиги ҳамда кенг фойдаланишни таъминлаш.

5. «Соғлом она ва бола йили» Давлат дастурининг ўз вақтида ва сифатли ижро этилиши, оила, оналик ва болалик муҳофазаси соҳасидаги қонун ҳужжатларига риоя этилиши устидан жамоатчилик назоратини амалга ошириш.

6. Фуқароларнинг ижтимоий-сиёсий, социал-иқтисодий фаоллигини ошириш, жамоат ташкилотлари фаолиятининг ташкилий-ҳуқуқий асослари, уларнинг ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастурларини амалга ошириш, гуманитар муаммоларни ҳал этиш, мамлакат аҳолиси турли қатламларининг ҳуқуқлари, эркинлиги ва қонуний манфаатларини муҳофаза қилиш борасида жойлардаги давлат органлари билан ўзаро ҳамкорлигини ривожлантиришга қаратилган ислохотларнинг амалга оширилиши ОАВда кенг ёритилишини таъминлаш.

7. Жамиятда юксак маънавий-ахлоқий қадриятларни мустаҳкамлаш, мамлакатда тинчлик ва барқарорликни сақлаш, миллатлараро ва динлараро тотувлиқни таъминлашда маҳалла институтининг роли ва аҳамияти ҳақида аҳолини кенг хабардор қилиш, ижтимоий масалаларни ҳал этишда намунали маҳаллаларнинг иш тажрибасини оммалаштириш.

8. Ҳудудий ОАВларда мамлакатни ижтимоий-сиёсий ҳамда социал-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий масалалари бўйича сиёсий партияларнинг нуқтаи назарини очиб берадиган, парламентдаги сиёсий партиялар фракцияларининг, Халқ депутатлари Кенгашидаги партия гуруҳларининг фаолияти ҳақида хабардор этадиган таҳлилий материаллар тайёрлаш.

9. «Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиклиги тўғрисида»ги ҳамда «Электрон ҳукумат тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунларининг мазмун-моҳияти ва аҳамияти, жойларда ушбу қонунлар нормалари амалга оширилишининг бориши, фуқароларнинг ахборот олишга бўлган конституциявий ҳуқуқини таъминлаш бўйича кўрилаётган чора-тадбирлар ҳақида кенг жамоатчиликни хабардор қилиш.

Давлат гранти ажратилиши учун қуйидаги ҳужжатларни тақдим этиш зарур:

1. ННТ ва фуқаролик жамияти бошқа институтининг раҳбари томонидан имзоланган ва муҳр билан тасдиқланган кузатув хати;

2. Давлат гранти лойиҳаси учун www.fundngo.uz сайтида жойлаштирилган шаклда тўлдирилган ариза;

3. Охириги ўзгартиш ва қўшимчалар билан давлат рўйхатидан ўтказилган Устав (Низом) нусхаси;

4. Ташкилотнинг давлат рўйхатидан ўтказилганлигини тасдиқловчи гувоҳнома нусхаси;

5. Агар лойиҳани амалга ошириш лицензияланадиган фаолиятни талаб қилса, лицензиянинг нусхаси.

6. Манфаатдор давлат ва жамоат ташкилотларининг тавсияномалари, илтимосномалари илова қилиниши мумкин.

Битта лойиҳа учун ажратиладиган грант суммаси миқдори – 25 млн. сўмгача.

Ҳужжатлар 2016 йил 10 февралдан 10 мартгача қабул қилинади.

Ҳужжатлар «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузурдаги ННТларни ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонди» номига «Ўзбекистон почтаси» орқали юбориладиган муҳрланган конвертларда (А4 форматда) қуйидаги манзил бўйича қабул қилинади: 100035, Тошкент шаҳри, Бунёдкор кўчаси, 1-уй.

Ҳужжатларни тақдим этиш шартлари ва ҳужжатлар намуналари билан жамоат фондининг www.fundngo.uz расмий веб-сайтида танишиш мумкин.

Маълумот учун телефонлар: (0-371) 239-26-76, 239-26-64.

**Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузурдаги
Нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик
жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш
жамоат фонди**

«Соғлом она ва бола йили»

**Давлат дастурида белгиланган вазифалар
ижросига ННТларни кенг жалб қилиш»
мавзусида**

**ННТлари ва фуқаролик жамияти бошқа институтларининг
ижтимоий аҳамиятга молик лойиҳаларига Давлат грантлари
ажратиш учун ҳужжатлар қабул қилиниши бошланганлигини**

ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Қуйидаги йўналишларни назарда тутувчи ижтимоий аҳамиятга молик лойиҳалар қабул қилинади:

1. Оила ва жамиятда аёлларнинг роли ва мавқеини ошириш, уларнинг ижтимоий фаоллигини кучайтириш, бандлигини таъминлаш, иқтисодиётнинг турли тармоқлари ва соҳаларида аёллар фаолиятини муносиб рағбатлантириш, аёлларнинг ўз имкониятларини рўёбга чиқариш ҳамда кундалик уй меҳнатини енгиллаштириш учун зарур шарт-шароитларни яратиш.

2. Қиз болалар – бўлажак оналарнинг замонавий билимлар ва касбларни эгаллашларини таъминлашга қаратилган ишларни кучайтириш, уларда ҳаётда ўзининг муносиб ўрнини эгаллаш, келажақда соғлом ва мустаҳкам оила қуришнинг асосий шarti сифатида қатъий ҳаётий позиция ва мустақил фикрлашни шакллантириш.

3. Мустаҳкам оила қуриш ва соғлом фарзанд туғилиши учун никоҳ тузишдан олдин тиббий кўрикдан ўтишнинг муҳимлиги, шунингдек, эрта ва қариндошлар ўртасидаги никоҳларнинг салбий оқибатлари тўғрисидаги ахборотни аҳолининг кенг қатламлари онгига етказиш.

4. Аҳолининг тиббий маданиятини ошириш, санитария ва гигиена, ҳомиладор аёлларнинг соғлигини сақлаш ва психофизиологик аҳволини яхшилаш, ёш оналар ва болаларни тегишли тарзда парвариш қилиш, уларнинг овқатланиш рационининг сифати ва калориялилигини таъминлаш масалалари юзасидан кенг ахборот-тушунтириш ишларини ўтказиш.

5. Оила, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, аёллар манфаатларини ҳимоя қилиш, соғлом болани тарбиялашда уларнинг ролини ошириш, кучли, барқарор ва равнақ топаётган давлатнинг негизи сифатида оила институтини мустаҳкамлаш масалаларига бағишланган амалий тадбирларни амалга ошириш.

6. Мамлакатимизда тинчлик, осойишталик ва фаровонликни янада мустаҳкамлашнинг муҳим шarti сифатида оилаларда соғлом маънавий муҳит, хусусан, эр-хотин, ота-оналар ва фарзандлар, қайнона ва келин, қўшнилар ўртасида ўзаро ҳурмат-эҳтиром, эзгулик ва меҳр-муҳаббат муҳитини яратишга кўмаклашиш.

7. Жисмонан соғлом, маънан етук ва баркамол авлодни тарбиялаш, азалий миллий қадриятларни сақлаш ва мустаҳкамлаш, жамиятда юксак ахлоқ муҳитини қарор топтиришда оиланинг ролини кучайтириш.

8. Оила, оналик ва болалик муҳофазаси соҳасидаги қонун ҳужжатларига риоя қилиш, шунингдек, «Соғлом она ва бола йили» Давлат дастурининг бажарилиши юзасидан жамоатчилик назоратини амалга ошириш.

Давлат гранти ажратилиши учун қуйидаги ҳужжатларни тақдим этиш зарур:

1. ННТлар ва фуқаролик жамияти бошқа институтларининг раҳбари томонидан имзоланган ва муҳр билан тасдиқланган кузатув хати;

2. www.fundngo.uz сайтида жойлаштирилган шаклда тўлдирилган давлат гранти лойиҳаси учун ариза;

3. Охириги ўзгартиш ва қўшимчалар билан давлат рўйхатидан ўтган ННТлар ва фуқаролик жамияти бошқа институтларининг Устави (Низом) нусхаси;

4. Ташкилотнинг давлат рўйхатидан ўтганлиги тўғрисидаги гувоҳнома нусхаси;

5. Агар лойиҳани амалга ошириш лицензияланадиган фаолиятни талаб қилса, унда лицензиянинг нусхаси тақдим этилади.

6. Манфаатдор давлат ва жамоат ташкилотларининг илтимосномалари, тавсия хатлари илова қилиниши мумкин.

Битта лойиҳа учун ажратиладиган грант миқдори – 25 млн. сўмгача.

Ҳужжатлар 2016 йил 10 февралдан 10 мартгача қабул қилинади.

Ҳужжатлар «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузурдаги ННТларни ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонди» номига «Ўзбекистон почтаси» орқали юбориладиган муҳрланган конвертларда (А4 форматда) қуйидаги манзил бўйича қабул қилинади: 100035, Тошкент шаҳри, Бунёдкор кўчаси, 1-уй.

Ҳужжатларни тақдим этиш шартлари ва намуналари билан жамоат фондининг расмий веб-сайтида танишиш мумкин.

Маълумот учун телефонлар: (0-371) 239-26-76, 239-26-64.

Юртимизда инсон қадри азиз ва муқаддас. Шу боис, аҳоли саломатлигини сақлаш, юксак даражадаги тиббий хизматни йўлга қўйиш борасида кенг қўламли ишлар амалга ошириляпти. Айниқса, туғма ёки бахтсиз ҳодисалар туфайли ногирон бўлиб қолган инсонлар саломатлигини муҳофаза қилишга катта эътибор қаратилмоқда.

ИНСОН КАДРИ АЗИЗ

Ходимларимиз даволаш-профилактика муассасалари томонидан тақдим этилган тиббий ҳужжатлар асосида фуқаронинг касаллик туфайли ҳаёт фаолияти чекланганлик даражасини, ногиронлик гуруҳи ва муддатини аниқлаш билан бирга, ногиронлар тиббий-ижтимоий ёрдамнинг қайси турига муҳтожлигини ҳам аниқлашмоқда. Шунингдек, беморларни

даволашни назорат қилиш, шу орқали республика ҳудудида ногиронликни камайтиришни ўзларининг асосий вазифалари деб билишмоқда. Тиббиёт бирлашмалари, Пенсия жамғармалари, Бандликка кўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш марказлари билан ҳамкорликдаги ишларимиз ўзининг ижобий самарасини бермоқда.

Жамоамиз мазкур йўналишдаги ишларни кучайтириб, ўтган йилда ижобий натижаларга эришди. Жумладан, 155 нафар кишининг ногиронлик гуруҳи бекор қилинди, 141 нафар кишининг ногиронлик гуруҳи эса енгиллаштирилди. 2 нафар киши касб-хунар ўрганиш учун ўқишга юборилди. Ногиронларнинг ижтимоий ҳимоясига алоҳида эъти-

бор берилиб, уларнинг реабилитация воситалари ва протез-ортопедик маҳсулотларига бўлган этиёжи имкон борича таъминлаб келинмоқда.

**Рустам ТУРУМБЕТОВ,
Қорақалпоғистон
Республикаси
Кўнғирот туманлари
4-сонли
ТМЭК раиси.**

Бир ўлкаки, қишларида шивирлар баҳор!

Дил изҳори

МАРОҚЛИ ХОРДИК СУРУРИ...

41 йил давомида ёшларга таълим ва тарбия бериб келдим. Узоқ муддат дам олмасдан ишлаган кишининг соғлигида турли муаммолар юзага келишини ёшим улғайгани сари кўпроқ сеза бошладим.

Нафақага чиққан, соғлигимни тиклаш мақсадида, юртимиздаги кўплаб гўзал ва манзараси дилга хуш ёқувчи санаторийларидан бири бўлган Тошкент вилоятининг Бўстонлик туманида жойлашган «Товоқсой» санаторийсида Чироқчи тумани ижтимоий таъминот бўлими томонидан берилган йўлланма билан келиб, дам олиб кетаман. Мазкур санаторийда даволанувчилар учун барча шароит ва имкониятлар яратилган. Айниқса, у ердаги жамоа ходимларининг муомала маданияти, билим ва тажрибаси, қолаверса малакали шифокорлар томонидан физиоте-

рапиядаги муолажаларнинг ўз вақтида ўтказилиши саломатлигимизни тиклашда муҳим аҳамият касб этмоқда. Шунингдек, биз каби фахрийлар учун тайёрланган парҳез таомларининг сифати, шу билан бирга, тозалик ва озодалик ҳамда ошхона ходимларининг санитария ва гигиена қоидаларига риоя қилишлари мазкур шифо масканида соғлом муҳит барқарорлигини кўрсатиб турибди.

Ушбу даволаш муассасида даволанувчилар учун маънавий-маърифий тадбирларнинг ўтказиб турилиши ҳам кайфиятимизни кўтариб, дилларимизга янада завқ бағишлайди. Айниқса, бу-

гунги кунда миллий эстрада йўналишида ижод қилаётган хонанда Наргиза Азимованинг ташрифи ҳамда унинг Огаҳий, Маҳтумқули, Фурқат, Муқимий ғазаллари билан ижро этилувчи мумтоз наволарини тинглар эканмиз, санъаткорнинг она юртимизга муҳаббати ва илти-роми бизни хурсанд қилди.

Даволанувчилар учун замонавий шароит ва имкониятларни яратиб, саломатлигимизни тиклашда ўз ёрдами аямаган бош шифокор Нурали Йўлдошев ва унинг аҳил жамоасига чексиз миннатдорлигимни билдириб қоламан.

Абдураҳмон МУСАЕВ,
фахрий педагог,
Қашқадарё вилояти,
Чироқчи тумани.

ИММУНИТЕТ КУЧСИЗЛАНИШНИНГ
САБАБИ НИМА?

Химояга хавф солувчи омиллар

Нотўғри овқатланиш – томирдаги қон таркибида антитаначалар (иммуноглобулин) бўлиб, улар организмнинг химоя воситаси саналади. Оқсилдан таркиб топган мазкур антитаначалар меъёрда ишлаб чиқарилиши учун таомномада гўшт, тухум, балиқ, сут-қатик, ёнғоқ каби маҳсулотлар етарлича бўлиши керак.

Сурункали стресс – руҳиятдаги салбий ўзгаришлар таъсирига тушиб қолган организмда турли гормонлар ишлаб чиқарила бошлайди. Бу эса ҳар бир ҳужайра, тўқималарнинг биокимёвий баланс ўзгаришига олиб келади. Айрим турдаги гормонлар иммун тизимини ишғол қилиб, вирус ва бактериялар учун йўл очиб беради. Олимлар фикрича, узоқ давом этган стресс даврида қондаги лейкоцитлар миқдори кескин тушиб кетиши оқибатида иммун тизими заифлашиб қолади.

Сурункали уйқусизлик – аксарият ҳолларда 8 соат уйқу меъёр ҳисобланишини унутиб қўямиз. Бир-икки кун озроқ ухлаган киши ўз-ўзидан мазкур тартибга мослашгандек кўринса, 5 кун кетма-кет давом этган уйқусизлик ёки етарлича уйқунинг бўлмаслиги иммун тизимида

жиддий ўзгаришларни келтириб чиқаради.

Номеъёрий ҳолатлар – совуқсираш, қизиб кетиш, кўп ейиш, тамаки ва спиртли ичимликларни истеъмол қилиш кабилар иммун тизими емирувчиларидир.

Ташқи муҳит – ишлаб чиқариш корхоналари, майиш санюат, автомобиль тутуни таъсирида ҳаво ифлосланади. Ҳар куни ифлосланган ҳаводан нафас олиш эса ҳар қандай чиниққан иммунитетни ҳам ишдан чиқариши ҳеч гап эмас. Организмингизга фойда бўлиши учун табиат кўйнига дам олгани бориб туринг.

Интернет хабарлари асосида тайёрланди.

Фан уфқлари
ЯНГИ ПРЕПАРАТ
ЯРАТИЛДИ

Ўзбекистон Фанлар академияси Биоорганик кимё институти олимлари маҳаллий хом ашё асосида камқонлик касаллигини даволовчи эритим препаратини яратди. Ҳайвонларнинг безидан олинган ушбу шифо воситаси организмда темир моддаси етишмовчилигида юқори самарадорликка эга эканлиги аниқланди ва уни тиббиёт амалиётига қўллашга рухсат этилди.

– Эритим аналогларига кўра бир неча баробар самарадор жihatлари билан ажралиб туради, – дейди **Ўзбекистон Фанлар академияси Биоорганик кимё институти директори, кимё фанлари доктори, профессор Аббосхон Тўраев**. – Унинг асосида муолажа ўтказилганда касалликни даволаш муддати бир неча баробар қисқарди ва беморнинг саломатлиги тез тикланиши маълум бўлди.

Институтда бундай самарали тадқиқотлар кўп. Кейинги йилларда пахтадан олинадиган гос-

жуда самарали. Чунки, бундай табиий усуллар атроф-муҳитга зарар етказмайди. Кейинги йилларда яратилган ДАГ-1 ва ДАГ-2 препаратлари ана шундай юқори самарадорликка эга эканлиги маълум бўлди. Айни пайтда ушбу ишланмани жорий этиш юзасидан тажриба-синов ва патентлаш ишлари давом этмоқда.

Институт олимлари яратган гўза зараркундаларига қарши курашувчи феромон тутқичлар ҳам биологик кураш усулларидан бири. Бу усул экологик жihatдан тоза, бошқа жонзотлар-

сипол ва унинг ҳосилалари асосида ўттиздан ортиқ препарат яратилди. Ўсимликлардан до-ривор препаратлар олиш технологияси ўзлаштирилди. Ҳозирги кунда қон тўхтатувчи ла-годен, герпесга қарши мого-син, вирусли касалликларни даволашда рагосин сингари воситалардан тиббиётда самарали фойдаланилмоқда. Уларнинг барчаси мамлакатимизда ишлаб чиқарилмоқда.

Президентимиз Ислам Каримовнинг 2008 йил 15 июлдаги “Инновацион лойиҳалар ва технологияларни ишлаб чиқаришга татбиқ этишни рағбатлантириш борасидаги қўшимча чоратadbирлар тўғрисида”ги Қарори фан ва ишлаб чиқариш ўрта-сидаги алоқаларни мустаҳкамлашда муҳим омил бўлмоқда.

Кейинги йилларда институт олимлари яратган ўн бешдан зиёд инновацион ишланма тиббиёт, қишлоқ хўжалиги, озиқ-овқат хавфсизлиги соҳасига татбиқ этилди. Яна йигирмага яқин ишланма синовлардан муваффақиятли ўтди.

Дунёда қишлоқ хўжалиги экинларининг касалланиши оқибатида ҳосилни йўқотиш кўрсаткичи ошиб бормоқда. Касалликларга чидамли ўсимликларни яратиш ва пестицидларни қўллаш бу муаммога тўлиқ ечим бўла олмайди. Бунинг учун зараркундаларга қарши курашнинг биологик усулларини жорий этиш муҳим аҳамиятга эга. Айниқса, фитопатогенларга қарши биоген препаратлар

га зиён етказмайди, ҳашаротларда унинг таъсирига кўника ҳосил бўлмайди, амалда қўллаш осон. Шу боис, бу ишланмага талаб тобора ортиб бормоқда. Ўтган йилги Инновацион ғоялар, технологиялар ва лойиҳалар республика ярмаркасида вилоятлардаги ўсимликларни химоя қилиш марказлари билан тузилган шартномалар доирасида 500 мингдан ортиқ феромон тутқич тўпламлари етказиб берилди.

Озиқ-овқат хавфсизлиги соҳасидаги изланишлар ҳам самарали бўлмоқда. Ҳужайра технологияси асосида уруғлик картошка етиштириш бўйича эришилган натижалар бунга мисолдир. Уч босқичдан иборат ушбу технология асосида ўрта даражада шўрланган ва сув танқис ҳудудларда ҳам яхши ҳосил етиштириш мумкин. Тошкент, Жиззах ва Қашқадарё вилоятларининг ана шундай ҳудудларидаги далаларда ўтказилган тадқиқотлар буни тасдиқлади.

Институт олимлари томонидан айни пайтда давлат гранти асосида қирқдан зиёд фундаментал, амалий ва инновацион лойиҳалар юзасидан илмий тадқиқотлар олиб борилмоқда. Ноёб асбоб-ускуналардан комплекс фойдаланиш марказига ўрнатилган замонавий лаборатория жиҳозлари илмий тадқиқотларни чуқур синовдан ўтказиш, таҳлил ва тажриба ишларини самарали олиб бориш имконини бермоқда.

Баҳор ХИДИРОВА.

Газета
муассиси:
**Ўзбекистон
Республикаси
Соғлиқни
сақлаш
вазирлиги**

Бош муҳаррир Асилбек ХУДАЯРОВ
Нашр учун масъул:
Бош муҳаррир ўринбосари
Ибодат СОАТОВА

Газета ўзбек ва рус тилларида чоп этилади. Ҳафтанинг жума кунлари чиқади. Мақолалар кўчириб босилганда «O'zbekistonda sog'liqni saqlash – Здравоохранение Узбекистана» газетасидан олинди, деб кўрсатилиши шарт.
Интернет саҳифаларидан фойдаланилган суратларга «i» шартли белгиси қўйилади.

Манзилимиз: 100060, Тошкент шаҳри,
Истикбол кўчаси, 30-уй, 2-қават.
Тел/факс: 233-13-22, тел.: 233-57-73. Газета
Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва ахборот
агентлигида 2009 йилнинг 11 март куни
рўйхатга олинган. Гувоҳнома рақами 0015.

Газета материаллари таҳририят
компьютер марказида
терилди ва саҳифаланди.

Адади 6598 нусха.
Буюртма Г-258.

Газета «ШАРҚ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида
чоп этилди. Корхона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41-уй.
Газета ҳажми 2 босма табоқ. Формати А3. Офсет усулида босилган.
Саҳифаловчи Бахтиёр ҚҶШОҚОВ.

Босмахонага топшириш вақти – 20.00.